

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Pavli Laymann è Societate I: Theologiae Moralis
Compendiv[m] absolutissimum et in quinq[ue] libros
partitum**

Laymann, Paul

Moguntiae

Tractat. V. De Testamento aliisq[ue] vltimis voluntatibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40716

TRACTATUS QUINTVS.

DE

Testamento, aliisque vltimis voluntatibus.

CAP. I.

Quid sit testamentum & quoruplex.

Testamentum (quasi testatio mētis) est voluntatis nostræ iusta sententia, de eo, quod quis post mortem fieri velit (iusta, id est, dispositio legitima, siue iuri congrua.

Testamentum inter vltimas voluntates principatum tenet, requirens hæredis institutionem. Reliquæ autem vltimæ voluntates, codicillus, legatum, hæredis institutionem non requirunt, & imperfectæ ac diminutæ sunt.

NB. Milites habent speciale priuilegium, etiam in codicillo hæredem directè instituere possunt.

Duplex est testamentum: Vnum in scriptis seu clausum; quod sua propria vel alterius manu conscriptum, coram 7. testibus masculis, puberibus, liberis, ad id rogatis, octauus pro ignorante scribere testatore, subscribens loco ipsius; quod si ipse possit, non opus erit alio: alterum est nūcupatiuum, solum nūcians, vt 7. testes simul vocati, qui audiant & intelligant testatoris voluntatem, coram eis, scripto vel voce articulata prolata, Solet tamen hodie talis nūcupatio coram testibus & notario in scripturam redigi, non ad actus substantiam seruandā, sed ad meliorem eius comprobationem & securitatem: quod fieri potest, vt testes interim decedant, vel inhabiles reddantur.

reddantur, quorum defectum Notarius supplet, vt
insinuacione nulla apud Iudicem opus sit.

NB. Surdus, cæcus, mutus, prodigus, furiosus, iure infames, & ad testamentum inhabiles sunt, item, qui in testatoris potestate: Pater in filii testamento non rectè adhibetur, nec hæres. Legatarius tamen potest esse testis in eo testamento, in quo ipsi aliquid relictum est; sicuti & qui tutor liberis à patre nominatus est: Notario nihil relinqui potest, dictanti tamen potest. Religiosi testamentum à testamentis non repellitur.

NB. Testamentum valet, si coram Tabellione & testibus interrogante testatore; num, hunc v.c. Caium hæredem instituere velit, testator verbo expresso annuat. Sæpè tamen infringitur, allegando testatorem non satis compotem mentis fuisse, vel non ausum contradicere.

NB. 2. Testamentum valet, si testator hæredis institutionem & legata coram 7. testibus nõ exprimat, sed solum mentionem faciat scripturæ aut schedulæ, quam tali v.c. confessorio tradi derat, in qua voluntatem suam contineri asseueret.

Pactum de futura successione irritum est. Ratio, quia ius hæreditatis futuræ pacto acquiri vel auferri nequit, idque l. hæreditas. *Pactum inter priuatos scriptum, vt is qui superuixerit, alterius rebus potiatur, ne donationis quidem mortis causa gesta speciem efficaciter ostendere.*

Pactum successione in propria hæreditate, fauore militum & causæ piæ explicatur, vt sit instar ultimæ voluntatis, quæ ante mortem non confirmatur. Nam solemnitates istæ ciuili iure introductæ in causis piis locum non habent. Volo dicere,

Qq 4 si quis

si quis velit sua bona Ecclesiae aut pauperibus post mortem suam obuenire, quomodocunque disponat, siue paciscatur, validam esse dispositionem, ita tamen, ut ante mortem reuocare possit.

NB. Eiusmodi pacta tamen valent inter priuatos, si fiant de futura successione reciproca, dummodo fiant per modum donationis morte confirmanda. Idque inter coniuges receptum esse in Germania constat Mynfingerus.

C A P. II.

De Testamentis priuilegiatis.

- 1 **T**estamenta priuilegiata uoco, in quibus uel nulla iuris ciuilibus solemnitas requiritur, uel non plena & perfecta. Ex horum numero primum locum obtinent testamenta & legata ad pias causas, id est, quae praecipue ad honorem Dei, Sanctorum honorem, uel animae salutem facta, puta, quae Ecclesiis, piis locis uel in captiuorum redemptionem, in pauperum, uel Religiosorum, quamuis consanguineorum, sustentationem, in satisfactionem pro peccatis &c. relicta sunt.
- 2 In testamentis & legatis ad pias causas nulla ciuilibus solemnitas requiritur. Ratio, quia iura secularia causis Ecclesiasticis nullum praedictum afferre possunt, nisi à S. Pontifice recepta & probata sint; sed solemnitates ciuili iure introductae circa Ecclesiasticas causas receptae non sunt. Ergo.
- 3 Seu nutu, seu quocunque signo ad piam causam quippiam relinquatur, ualida est dispositio: quia iure naturali ac gentium plus non requiritur, idem sentiendum de muto & surdo.

Coroll.

Coroll. Validum est testamentum, & quæcun-
que voluntas ad pias causas (exemplum in D. *Stetsch*
ben) manu testatoris scripta, etsi nullus testis adhibi-
tus fuerit, modò sufficienter constet, esse scripturam
testatoris. Quia ad substantiam talis testamenti non
requiritur interuentus testium, licet sæpè 2. vel 3. re-
quirantur ad probationem, si aliud probationis ge-
nus haberi non possit.

Vnus testis sufficiens non est ad probationem 4
cum alterius præiudicio. C. licet vniuersis; de testi-
bus Id enim expediebat, certam regulam statuere,
ad impediendas hominum fraudes, vt ad minimum,
2. contestatione opus sit, quia alioquin plurimæ frau-
des & iniuriæ contingerent. Vnde illud; *Vnus testis,*
nullus testis.

Nulla testium probatione opus est, si de veritate 5
constet, V. C. hæredi, aliquid ad pias causas à testato-
re legatum fuisse; etsi in foro externo id nequaquam
probari possit, tamen in conscientiæ foro satisfacere
obligatus est.

NB. Parocho producenti manum à confitenti
vel scriptam, vel ipsi dictatam, in qua legata in pias
causas continentur, debet credi, si manus testatoris
agnoscatur, vel coram 2. testibus eius voluntas pro-
bari possit, (vt in *Telonario*) Parocho tamen ipsi-
met scribenti non creditur, nisi adducat. 2. testes NB.
masculos aut fæminas, quamquam etiam vnus NB.
cum Parocho sufficere poterit, licet legatum sit pro
Ecclesia sua (NB. quod tamen in Curia *Aschaffen-*
burgensi reiectum est in legato *Pellionis Vxoris E-*
uz Gabij.)

Item si testator in testamento, vel coram testibus
voluntatem suam declarauit, quod velit quædam ad
pias

pias causas erogare, sicut V.C. Confessarius suo m^o dauerat, Confessarius debet audiri, modo talia indicia afferat, vt spectatis circumstantijs verifimile sit, defunctum ea ipsi mandasse.

- 6 Testamentum inchoatum, sed non perfectum, (vt in D. Fleischbein) valet duntaxat quoad legata pia.
- 7 Testamentum alterius arbitrio commissum, valet piæ causæ fauore. V.C. instituo heredes bonorum meorum pauperes, quos Titius elegerit; Vel, Committo omnia bona mea arbitrio vel dispositione Titij, tunc Titius solo nomine hæres censetur, acque obligatus est totam hæreditatem in causas piæ distribuere, quia talis non decedit intestatus.
- 8 Captatoria institutio irrita est, V.C. quæ fit cum conditione aptata ad alterius animum captandum. V.C. instituo hæredem Sempronium, si & ipse me, vel fratrem instituerit: nam talis testatio etiam ne quidem in milite valet, quia bonis moribus aduertitur eiusmodi dispositio aptata ad adulandum alteri, & deludendum: nam qui conditionem apponit, postquam ab altero institutus est, voluntatem suam mutare poterit, cum vltima voluntas (vti dici solet) ambulatoria sit, vsque ad vltimum spiritum, & ante firma non censetur.
- 9 Legata pia ab hæreditatis aditione non dependunt, sicuti legata prophana: nam quod legata pia non possint, hæreditate non adita, est solennitas civilis iure introducta.
- 10 Testamentum ad piæ causas, valet etiam quoad legata prophana accessorie inserta. Ratio, quia subsistente principali, conuenit etiam subsistere accessorium. Et infirmitas vltimæ voluntatis ob des-

Actum ciuiliū solemnitarum ad causas pias non per-
tinet.

Testamentum non solemne inter liberos valet, 11
V.C. quod à patre, matre, auo, auia, inter liberos con-
ditum est; sicut statuit Constant. in l. vlt. Cod. famil.
hercisc. Seu Epistolæ parentis esse memoretur, siue
quocunq; alio modo scripturæ, quibuscunq; verbis;
& indicijs inueniantur relicta.

Licet extrinseca testamenti imperfectio ob lega- 12
lium solemnitarum defectum non vitiet testamen-
tum inter liberos (quippe quod ob mutuam charita-
tem cessare debeat, inter eos omnis suspicio fraudis,
ad quam cauendam, alioquin iuris solemnitates re-
quiruntur) secus tamen dicendum de imperfectioe
intrinseca, id est, si testator voluntatem non plene
declarauit.

NB. Extrinsecè imperfectum testamentum valet
etiam, tamen si pater liberos suos inæqualibus por-
tionibus instituerit: nam talis inæqualis diuisio habet
vim prælegatorum: item, valet etiam erga liberos
principis rescripto legitimatos, etiam subsequente
matrimonio. Imò etiam erga naturales; si mater non
sit illustris: quia comparatione matris, filij naturali-
ter quasi legitimi habentur.

In testamento scripto inter liberos condito, ma- 13
ior solemnitas requiritur (nimirum temporis condi-
ti testamenti adiectio, nomina filiorum & portio-
nes, manu testatoris scriptæ, aut saltem subscriptione
patris aut filiorum) quam in nuncupatio, quia cir-
ca illud Iust. nianns nihil innouauit, si coram 2. testi-
bus masculis vel fœminis factum fuisse constet. Et-
iam tale testamentum scriptum à patre quoad legata
extraneis relicta.

Porro

Porro de testamento descendentium erga ascendentes nullum priuilegium in iure reperitur.

14 Testamentum quod miles in bellica expeditione sine iuris solemnitate condidit firmum est, etiam post missionem, si ille intra annum moriatur, modo 2. testes adfuerint, etiam non rogati.

15 Testamentum coram principe oblato libello conditum, vel coram Iudice publice insinuatum, etiam testium &c. solemnitatem non requirit (sicut hic moris in Curia, quia acta iudicij habent vim testium).

16 Hominibus rusticis sufficiunt 5. testes, si plures in eodem loco, ubi testamentum condere volunt, haberi nequeunt; nec opus est subscriptione testium, si inueniri literati non possint, secus si reperiri possint.

17 Æquum est, ut si in loco V. C. pestis tempore plures testes aduocari non possint, duorum presentia ad valorem testamenti sufficiat, (eo quod lex non obliget illos, qui ea seruare non possunt, sed haec ratio infirma est; quippe cum si inter rusticos defuerint, 5. testes, testamentum irritum est, etiam si non possint haberi 5.) licet spectato iuris rigore, aliud docendum sit. Ratio assertionis est; quod ob æquitatis rationem in Camera imperiali receptum sit, ut testamentum coram 2. testibus, vel tribus, inter quos tres confessarius vnus esse potest, pestis tempore valeat.

18 NB. In terris S. Pontifice subiectis valet testamentum coram paroco & 2. testibus vel tribus alij conditum. Venetijs & Viennæ tali tempore de consuetudine sufficiunt 2.

testes.

CAP.

C A P. III.

Quis de bonis suis testari possit, vel non; & an aliqua testandi obligatio incumbat.

OMnibus hominibus libera est de bonis suis testandi facultas, nisi iure prohibeantur. Naturali iure prohibentur infantes, amentes, furiosi perpetuo.

Positio iure prohibentur testari; surdus & mutus à natura: Prodigus, seruus, usurarius manifestus, Filiusfam. de bonis aduentitijs (potest tamen patre consentiente ad pias causas, etiam ad donationes causa mortis, quod si patri ipsimet velit relinquere bona aduentitia, requiritur iudicis autoritas) Impubes ob Iudicij immaturitatem. Ergò pubes (vt filius Syndici P.) Captiuus interim apud hostes testari non potest, sed quod ante fecerat testamentum, iure post limum conualescit, si ad suos redierit, imò etiam si moriatur in captiuitate valet. Tamen damnatus ad mortem naturalem aut ciuilem testari non potest, nisi consuetudine aliter obseruetur. Verum spectato iure communi, non solum testamentum, sed quæuis alia voluntas, quamuis ante crimen commissum condita sit, per sententiam condemnatoriam infirmatur. Nisi quod donatio coniugi facta ante crimen commissum (NB. aut etiam veneficij) subsecuta sententia condemnatoria, subsistit, præterquam si sit crimen læsæ maiestatis, per quod memoria Rei damnanda est. His adde quod neque donatio inter viuos facta post condemnationem de crimine capitali subsistat Cæsareo iure. Sin autem ante

ante

ante condemnationem donatio facta fuerit, quamvis post crimen commissum, vim suam obtinet, nisi crimen sit, ob quod bona ipso iure fisco commissa sunt. Religionem professus testari etiam non potest, tum quia sui iuris non est, tum quia rerum dominium non habet.

3 Si tamen ante professionem fecerit testamentum non rumpitur, sed confirmatur per professionem & Monasterium, fruitur bonis eius, donec moriatur, si sit dominij capax.

4 Religiosus, cui peculium concessum fuit, vel quaedam utensilia, cum Praelati consensu, causa mortis donare potest, per dispositionem non obligatoriam sed deprecatoriam. Ratio, quia si res modica sit, ut Praelatus licentiam dare possit donandi inter vivos, cur etiam non causa mortis.

5 Summus Pontifex Religioso licentiam dare potest testandi ad causas pias, non ad profanas, intelligit de bonis, quae Religiosus de facto possidet, seu quorum administrationem habet: non vero de bonis Monasterio iam ante acquisitis per ipsius professionem. Ratio, quia privilegium Principis intelligi debet sine prauidicio tertij.

NB. Nam testandi facultatem concessam est Religiosis ordinum militarium, & Religiosis in Claustrum beneficium V. C. Episcopale, parochiale possidentibus. Raro autem intra Claustrum, nisi tales sint, quibus certa portio in alimenta & vestes tribuatur.

6 Natiui Religionum nullo iure testari prohibentur: Quia sui iuris adhuc & bonorum dominij sunt, libera exeundi potestate praediti.

NB. Religiosi Societ. Iesu, qui simplicia non sumunt

fnata vota habent, de bonis suis mortis causa dispo-
nere possunt validè sed non licitè. Ratio, quia Reli-
giosi Soc. Iesu, ante editam professionem, aut vota
formata retinent dominium bonorum: impeditum
quidem voto paupertatis, quo minus licitè dispo-
nere possint absque superiorum licentia, non tamen
impedita lege canonica, per quam dispositio irrita
reddatur.

Si novitius de bonis suis nihil disponens profes- 7
sionem edat, succedit Monasterium, si tamen des-
cendentes vel ascendentes habeat, ipsis portio legi-
tima statim conferenda debetur. Pater Religiosus di-
sponens de bonis suis debet Monasterio dare tan-
tum, quantum filio.

Pater Religionem professus, taliter uti iam di- 8
ctum, disponens de bonis suis, non potest tutorem
filij dare, cum eos in potestate iam non habeat: qua-
re dativo eiusmodi tutore præferendus est legitimus
idoneus, si non talis adsit, Iudicis est assignare.

Filius habens ascendentes inter eos disponere po- 9
test ante professionem, & pater habens descenden-
tes, inter eos disponere potest, tum ante tum post
professionem, sed uterque tantum de bonis acquisi-
tis ante editam professionem. Quæ enim postea ac-
quisita, ad Monasterium pleno iure pertinent. Quæ
Moniali in dotem data sunt, illa Monasterio irrevoc-
cabiliiter acquiruntur.

Nemo per se loquendo obligatur ad testamentum 10
condendum, sed interdum per accidens, ne a-
liquin lites aliaue incommo-
da oriantur.

De Reuocatione Testamenti.

1. **T**estamentum reuocatur & cassatur vel per factum testatoris contrarium, puta lacerationem testamenti, vel per aliud testamentum validum.
2. Prius testamentum legitimum per alterum minus solemne non rumpitur; excipe, Nisi testator post conditum testamentum lapsa decennio illud coram 3. Saltem testibus reuocet. 2. Si testator coram testibus dicat se reuocare prius testamentum, quia velit decedere intestatus. 3. Si in priore testamento haeres extraneus institutus est, reuocatur per posteriorem voluntatem minus solemnem in quam instituti sunt. Limita, nisi in priore pia causa instituta fuit. 4. Si testator haereditatem a se institutum haereditate indignum declaret. 5. Testamentum primum solemne reuocatur posteriori minus solemni, si ad eius valorem maior solemnitas non requiratur, puta testamentum ad pias causas inter liberos factum, vel militare.
3. Prius testamentum continens clausulam derogatoriam posterioris, non censetur reuocatum, nisi in posteriori testamento illius clausulae mentio fiat. Qui ut dicitur; Nemo eam sibi legem potest dicens, ut a priore voluntate decedere non liceat.

CAP. V.

De haeredibus instituendis.

1. **T**VM singuli homines, imò etiam Communitates, haeredes institui possunt, nisi lege prohibeantur, Prohibentur autem hostium ciuitates, Iudaeorum Communitas; Collegium, quod publico

authoritate erectum non est, deportatus, hæreticus, apostata, spurius siue natus ex coitu damnato. Auius tamen deficiente prole legitima spurium hæredem instituere potest, non tamen intuitu patris. Spurij tamen possunt succedere fratribus, alijsque consanguineis vterinis. Si autem vterini non sint, sed ex diuersis matribus geniti, non censentur habere cognationem inter se, & cum alijs cognatis patris. Porro occisor testatoris saltem per iudicis sententiam hæreditate priuari debet, vt fisco deferatur. Item persecutores Cardinalium, iterum si testamentum deficiat, eò quòd hæres qui solus institutus fuit, incapax est, legata ex eò non debentur; nisi pia sint: Sin vero alius cum illo hæres capax institutus fuit, eidem accrescit portio alterius, neque deuoluitur ad hæredes ab intestato; propterea quod iura non permittant aliquem ex parte testatum, & ex parte intestatum decedere.

Religiosi professi Ordinum, quibus permissum est bona immobilia in communi possidere, hæredes institui possunt: succedit autem eorum nomine monasterium. Excipe Capuc. & Societ. Iesu P.P. Ratio, quia cum hoc ius succedendi in bonis immobilibus magnum sit, competeret illud non debet ijs ordinibus, qui etiam in communi bona ac iura immobilia possidere nequeunt.

Collegia & Domus Soc. Iesu ratione alicuius professi ac vota formata haberitis succedere non possunt siue ex testamento, siue ab intestato.

Monasteria Ord. Minorum & Capucc. capacia non sunt vllius hæreditatis; imò nec Ecclesiæ eorum secundum probabiliorem sententiam. At verò Soc.

R r

Iesu

Iesu Collegia & domus hæreditates accipere possunt, modò non deferantur Contemplatione suorum professorum, &c.

5 Legata sicut & alia donata, contemplatione suorum professorum Soc. Iesu accipere potest. Nam legatum non continet tantum ius siue dominium quod legat, & cum hæreditate transeunt varia onera, cum quibus lites & actiones Iudiciales plerumque committæ esse solent. At legata habent se instar Eleemosynarum. Vnde etiam Capuc. capones.

6 Per professionem Religiosi omnia eius bona à iura excepta legitima portione descendentibus vel ascendentibus debita in Monasterium transeunt, & bonorum immobilium capax fit. Ratio, quia ita decet, ut qui se Deo ac Monasterio dedicat, non solum personam suam, sed omnia eius bona etiam simul offerat, ut plena sit oblatio ac sacrificium.

NB. Legata potest accipere Monachus cum Prælati licentia.

7 Monasterium ratione sui Monachi hæreditatem delatam adire potest, etiam ipso inuito, vel ante conditionem mortuo, contra legistas. Ratio, quia Religiosi prof. ssi, propter paupertatis votum solemne inceptas sunt sibi acquirendi, sed omnia eorum iura in Monasterium transeunt. Quapropter licet Religiosus in eo, quod Monasterio acquirit, seruo computatur, tamen quo ad modum acquirendi filiosam potius comparatur.

8 Religiosus ad Episcopatum translatus, hæreditariae successionis capax est, sed bonorum administrationem tantum habet non dominium.

9 Hæres alius est ex testamento, alius ab intestato institutus, vel est vniuersalis, vel particularis. Hæres

ditas plerunque diuiditur in 12. vncias, quæ assis appellacione continentur: Habent autem singulæ hæreditatis partes propria nomina: Videlicet, vncia sextans, id est, duæ vnciæ, quadrans, id est, 3. vnciæ, triens, id est, 4. vnciæ, quincunx, id est, 5. vnc. semis siue semissis, id est, 6. vnciæ, septunx, id est, 7. vnciæ, bes, id est, 8. vnc. dodrans, i.e. 9. vnciæ, dextrans, id est, 10. vnciæ, deunx, id est, 11. vnciæ. Qui ex parte aliqua hæres instituitur onera hæreditatis proportione partis suæ sustinere cogitur; non item, qui in certa aliqua re institutus, talis enim potius legatarij loco habetur; ideoque iura & actiones defuncti ad eum non pertinent, sed ad hæredem propriè dictum.

Hæredes ex testamento, alij sunt necessarij (quos tenetur testator in portione legitima instituere, nisi iustam ex hæredandi causam habeant, hi sunt descendentes & ascendentes, quibus saltem portio legitima debetur, quæ est triens hæreditatis (si plures, quam 4. Liberi, semis.)

NB. Quæ hactenus dicta sunt de legitima portione, solum extenduntur ad bona priuata, & non ad regna. Nam in Regnis, Ducibus Magnatum succedunt primogeniti, eoque mortuo ad nepotem masculinum deuoluuntur, secluso filio secundogenito; deinde portio legitima intelligitur de bonis, quæ sunt de substantia patris, & non de feudis ex pacto.

NB. Hæres non necessarius est, quem testator instituere non cogitur.

Si alij descendenti aut ascendenti portio legitima non relinquatur, competit ei actio vel ad petendum complementum, si aliquod relictum sit, (etiam nummus) vel ad rescindendum testamentum, tanquam ipso iure nullum, idque spacio 3. ann.

Rr 2 fini-

si nihil iure institutionis relictum, neque causa idonea exheredationis expressè in testamento & probata. Quod si probari non possit, competit heredi necessario querela inofficiosi testamenti pro 5. ann. per quam euacuauit testamentum, quoad exheredationem, legata tamen valent.

- 12 Etiam ob posthumi præteritionem vel exheredationem testamentum rumpitur, si uiuus nascatur, licet statim moriatur, intellige post testatorem. Nam si præteritur prius quam testator moriatur, tunc prætoriam æquitate conualescit testamentum.
- 13 Peccant parentes, si sine iusta causa successione inæqualitatem inter liberos constituent; iustæ autem causæ sunt inæqualitatis, si inter eos aliqui domesticis obsequiis magis meriti fuerint, si qui plus indigere videantur, quia bonis aduentitijs carent; si adhuc populi.
- 14 Liberi naturales respectu patris non sunt heredes necessarij: possunt tamen institui deficientibus liberis legitimis, & data portione legitima parentibus patris. Quod si pater liberos habeat, non plus potest illis eorumque matri relinquere, quam unam viciam. Respectu matris tamen sunt necessarij heredes; non minus quam legitimi.
- 15 Frater & Soror testatoris si præteriti sint testamento, tunc solum infirmare possunt, si personæ famis instituta fuit. Hoc enim casu possunt agere querela inofficiosi testamenti; nisi uerini tantum sint, aut ipsi infames & ingrati.
- 16 Ius nauæ postulare videtur, ut pater filijs testamento relinquat, quatenus ad vitæ sustentationem indigent etiam ultra legitimam ciuili iure debitam. Prob. Auctoritate S. Aug. scilicet nolentis ab Ecclesia suscipi

cipi legata, quæ necessitati liberorum parentes in testamento subtraxerant, nisi liberi maturi consentiant spontè. Similiter id seruare ius naturæ videtur dictare, à liberis comparatione parentum indigentium.

Consultum est morituris, etiamsi liberos habeant, partem bonorum ad pias causas relinquere pro salute animæ.

NB. Ius naturæ postulat, vt etiam vxori, fratribus, sororibus, si indigentes sint pars aliqua bonorum relinquatur, licet secundum ius ciuile non cogantur, quia in viuis in necessitate tenentur illis alimenta ministrare ergò etiam decessuri. Quod si non indigent, nullo modo tenentur.

Consultius est bona sua in pauperes distribuere in vita decursu, quam ad mortis tempus differre. Ratio, quia Eleemosynæ, quæ in viuis erogantur, maioris meriti sunt, quam tempore mortis quando homo dat, quia diutius retinere non potest.

Expedi testamentum condere non circa mortis agonem sed dum ratio viger.

Pleaque non expedi, vt Confessarij præsertim Religiosi, confectioni testamenti interfint, aut in particulari suadeant, quibus relinqui debeant, iuxta illud Christi Lucæ 12.

C A P. VI.

De Heredibus ab intestato venientibus.

Liberi legitimi ante omnes alios succedunt parenti ab intestato, & in demortuorum loco nepotes, indeque in stirpes.

Deficientibus descendentibus, veniunt pater & mater defuncti, & in eorum locum aui & auie. Quod

Rr 3 si vna

si vna cum patre & matre, vel his deficientibus vna cum auo vel auia adsint fratres aut sorores ex vtraque parte coniuncti, succedunt ipsi æqualiter, sive in capita.

3 Fratres & sorores, deficientibus descendens & ascendens, quæ ex vtraque parte defuncto coniuncti sunt succedunt æquis portionibus, & excludunt eos, qui ex solo patre vel matre coniuncti sunt. Quod si vnus ex fratribus vel sororibus vtriusque coniunctis moriturus liberos reliquerit, succedunt hi loco parentis sui, cum patris non in capita sed stirpes. Si tamen fratres & sorores vtriusque coniuncti omnes mortui sunt, tunc eorum liberi (exemplum habens in matre nostra quoad bona nostri patris Conradi Voigt) (exclusis patris ex vna parte, coniunctis non in stirpes sed in capita, adeoque æquis portionibus succedere debent secundum Carolinam constitutionem. Ratio, quia duorum fratrum filij non parentum suorum loco, sed propriæ coniunctionis iure in hereditate succedunt: cum ergo æqualiter coniuncti sint, æquales etiam in hereditatis portione esse debent.

Præterea deficientibus fratribus & sororibus vtriusque coniunctis & liberis eorum, veniunt fratres & sorores ex vna tantum parte coniuncti, sed hereditate, ut qui ex parte patris coniuncti sunt, succedunt in bonis à patre provenientes, & qui ex parte matris coniuncti sunt in bonis à matre provenientes, in reliquis vero bonis æqualiter omnes, si etiam fratres ac sorores eorumque filij deficiant, successio deuoluitur ac propinquiores collaterales, vsque ad gradum X.

4 Deficientibus consanguineis intra 10. gradus succedit

cedit vxor quod si vxor marito nupsit sine dote, et
 præmortuo, & consanguineos hæredes qualescun-
 que relinquenti, succedit vxor, si inops sit in quarta
 parte bonorum, tali adhibita moderatione, vt si li-
 beri ex defuncto superstites sint, solus vsusfructus ad
 ipsam, dum viuuit, pertinet.

Deinde si plures quam 3 liberi adsint, ipsa cum e-
 isdem in capita succedat. Et similis ratio est si vxor
 diues præmoriatur relicto marito inopi. Quod si
 nec vxor, nec ulli consanguinei extent, tunc filius se-
 cularis succedit in omnibus bonis laici, Ecclesiasti-
 cus in bonis Clerici.

NB. Maritus aut vxor transeuntes ad secundas
 nuptias, tenentur ea bona prioribus liberis relin-
 quere, quæ acceperunt à prioribus, suis coniugibus,
 vnde singuli liberi nati.

Quod si vir aut vxor, licet non transeant ad secun-
 das nuptias, licentiam habeat bona à coniuge
 profecta, exceptis lucris ex dote aut donatione
 propter nuptias, arbitrato suo alienandi & consu-
 mendi.

Hæres alius est suus (proximus descendens, qui
 dominium hæreditatis etiam ante eius aditionem
 acquirit) qui ante hæreditatis dominium non acqui-
 rit, quam eam adeat, id est, voluntariè eam ac-
 ceptet, profitendo se hæredem esse velle. Datur
 autem ei deliberandi anni spaciū, num velit ac-
 ceptare, nec ne.

Qui ære alieno grauatur, hæreditatem sibi obla-
 tam repudiat, non censetur id agere in frau-
 dem creditorum (quia non fraudantur creditores
 cum quid non acquiritur à debitore, sed cum quid
 de admittitur reg. 16. digest.) sed in conscien-
 tia

ria foro videtur aduersus iustitiam delinquere si alioquin soluendo impotens sit. Propterea quod debitor ex iustitia obligatus sit, quem vis facile sibi possibilem modum adhibere lucrandi bona. V. C. iusticio, quo creditoribus suis satisfacere possit.

4 Hæres hæreditatem acceptando omnia in se debita & onera realia defuncti transfert prædictis iuribus beneficio inuentarij conficiendi spacio 30. dierum, & spacio aliorum 60. complendi, omnino securus existat, vt defuncti creditoribus supra vires hæreditatis soluere obligatus non sit, cuiusmodi privilegium etiam Ecclesiæ (fisco etiam) competit hæres instituta sit, licet inuentarium non conficiatur scelerum privilegium, quod deductis expensis funeris itemque solutis debitis ac saltem quartam partem restantis hæreditatis obtinere debeat hæres vnam vel plures, si eam non habeat, de legatis detrahere possit, beneficio legis Falcidiæ conuile huius legis autore.

C A P. VII.

De renunciationibus hæreditatum.

1 **R**enunciatio hæreditatis futuræ nullius robore est (nam iure civili propter bonum publicum statutum est, vt hæreditas pactis nec dari nec autem possi.) nisi iuramentis firmata sit, cum non vergat in salutis æternæ dispendium, nec in detrimentum cæteris redundet, etiam esto cedat in detrimentum filiorum, si pater renunciabit hæreditati, quia illi pateri successissent, nam illis ius hæreditatis adhuc non competit, ideo non infertur illi iniuria.

NB. Nepotes non possunt succedere auctori si pater renun-

renunciavit. NB. Quod si filius adhuc patre viuente accepit legitimam, potest renunciare hæreditati, sed si postea patris bona incrementum ceperint, poterit sibi accipere augmentum portionis.

Renunciationes, quæ odiosæ, & contra ius commune sunt, strictè interpretari oportet, vt non extendantur ultra terminos, secundum verborum proprietatem, aut communem renunciandi consuetudinè expressos. Quare non obstat, quominus filius, qui successioni patris tam ex testamento, quam ab intestato renunciarit, ab eodem patre, mutata voluntate, institui possit, quia quius fauori suo renunciare & obligationem eius iuramento firmatam remittere potest, tamen si renunciatio in fauorem v.g. fratris facta sit. 2

Omne pactum vel denunciatio de alterius viuentis hæreditate irrita est, v.g. si Titius hæreditatem, quam sperat à Sempronio promittat Caio (*quia huiusmodi pactioes odiosa esse videntur & plena tristissimi & periculosi euentus, idque propter insidias, quæ parantur eius vita, super cuius bonis paciscuntur.*) Limita. 1. Nisi consensus Sempronii accedat isque ad mortem in ea voluntate perseueret. 2. Nisi renunciatio fiat circa hæreditatem personæ incertæ, quia tunc non timetur periculum. 3. Nisi renunciatio fiat in fauorem alicuius communitatis v.g. amici alicuius singularis, quia hoc casu cessant omnes insidiæ. *Quod enim collegio datur cum singulorum non fit, quasi nemini datur: Cōfirmatur: Tamen si Canonico iure statutum sit, ne beneficium alicui tradatur vel promittatur. NB. Viuente adhuc beneficiato priore; ne desiderare quis mortem proximi videatur: tamen permittitur in consultationibus de donat. vt cum auctoritate Episcopi* 3

scopi Ecclesiae viuente adhuc Rectore & in possessione permanente locis religionis concedi possunt, si aliquis ante ingressum vel professionem in religionem V.C. Societ. Iesu disponere debeat in causas pias de omnibus bonis ac iuribus suis tum acquisitis, tum acquirendis sine vlla spe ea recuperandi; Consequenter etiam potest renunciari hereditati, quia cum id non repugnet bonis moribus, certum est, quod Princeps potest derogare & statuere, vt pacta futurae successionis valeant, non requisito consensu eius; de cuius hereditate agitur. Atqui Pontifices approbârunt constitutiones Societatis Iesu talia præcipientes.

4 Renunciatio vel obligatio, quamuis iurata, irrita est, quæ fit ab ingredientibus religionem, nisi fiat cum requisita forma Concil. Trident. sess. 25, ca. 16. de Regul.

5 Tridentina hæc constitutio locum non habet in renunciationibus aliisque dispensationibus, quibus absolutè loquendo nulla obligatio imponitur renuncianti aut disponenti, quia ratio Consil. Trident. est, ne Nouitiis aliqua persistendi vel profitendi Religionem necessitas incumbat si videant, se beneficis aut hereditatibus aliisque bonis per renunciationem spoliatos: hæc autem renunciatio cessat in talibus voluntatibus, quippe quæ vsque ad professionem reuocabiles sunt. Quare valet adhuc hodie testamentum à Nouitio conditum, neque rumpitur secuta professione, tamen si Monasterium præteritum fuit: Monasterium enim loco filii non censetur, nisi in casibus iure expressis. Porro decreto Conc. Trident. non comprehenditur donatio modica quæ Monasterii fit.

Renun-

Renunciatio beneficii Ecclesiastici ante menses 6
 professioni proximos fieri non potest, nam renun-
 ciatio beneficii est magni iuris amissio, ob quam li-
 bertas a Religione egrediendi impeditur; porro in-
 tra duos menses professioni proximos liberum est
 renunciare beneficio in manibus Ordinarii, quia
 iure antiquo, quod sublatum non est poterat No-
 uitiis toto Novitiatus tempore renunciare. Ergo
 etiam intra duos menses. Tamen si interea egredia-
 tur religionem debet illi restitui beneficium & cas-
 sari beneficiatus novus.

NB In Soc. Iesu non vacant beneficia durante bi-
 ennio probationis; eo autem expleto, statim resi-
 gnari debent.

Trident. Constitutio irritas reddens renuncia- 7
 tiones locum etiam habet in iis, quæ sunt ante in-
 gressum seu assumptionem habitus religiosi oppo-
 sita tamen sententia probabilis est, quod inten-
 tio concilii fuerit solum infirmare renunciaciones,
 quæ sunt post ingressum ad probationem ut patet
 ex contextu & connexionem cap. 16. cum 15. Qua-
 re in conscientia tutus erit, qui donationem ante
 ingressum accepit, donec per Iudicis sententiam re-
 scindatur.

Irrita est renunciatio aut donatio bonorum ac- 8
 quisitorum, tamen si facta sit sub conditione regres-
 sus seu recuperationis, si professio non sequatur:
 Nam concilium etiam talem renunciacionem com-
 prehendit, idè, quia donantes seu renunciantes æ-
 grè contristant donatarios, ut eos de possessione bo-
 norum semel cæpta deiciant, cum id plerumq; non
 sine querela & indignatione eorum fiat.

Renun-

Renunciatio à Candidatis Soc. Iesu facta cum conditione regressus omnino repugnat constitutionibus eiusdem Societatis cap. 4. exam. generalis numero 1 & 2.

- 10 Si Renunciatio vel donatio bonorum post primum annum Nouitatus, vel post edita vota simplicia in Soc. Iesu facta fuerit, ut in fauorem Collegii eiusdem Societatis & postea contingat, eum, qui renunciârat, dimitti, nihil ipsi restituendū est; qui constitutiones eiusmodi donationem exigunt irrevocabiliter fieri, nec obstat etsi donans nec dum viginti quintum annum attigerit, quia eiusmodi Constitutiones utpote finem supernaturalem spectantes à Sede Apostolica approbatæ sunt.
- 11 Locum etiam habere videtur hæc Constitutio societatis nostræ Candidati donationem vel renunciationem faciant aliter, quam eiusdem societatis constitutiones requirunt.
- 12 Hæreditas alia delata est (ipsa morte eius in cuius bonis succedendum ex testamento, vel ab intestato: tunc autem hæres acquirit ius ad rem cum deliberatione an sibi expediat) alia est adita ea dicitur cum primum in eam hæres consensum dedit.
- 13 Potest aliquis donare saltem ad pias causas hæreditatem si quæcunque illi ante mortem obuenierit. c. si quis ignorans mortem fratris & ante professionem donet monasterio quamcunque hæreditatem, potest fratris vel à fratre acceptam monasterio dare, ratio, quia subtilitates civiles aduersus ius gentium introductæ non habent locum in causis piis, cum civiles magistratus potestatem suam extendere non possint ad causas pias & Ecclesiasticas. Certum autem est, spectato iure naturali & Canonico validam esse

esse donationem hanc : si quæ hæreditas mihi com-
moda obuenit, volo, vt ea pertineat ad pauperes vel
ad monasterium. Quid enim magis naturale est, quã
vt quisquam de bonis æturius suis, quomodocun-
que quæritis aut delatis sicuti ipsi placet, statuere
non possit; præsertim ad Dei honorem; Secundò
quia constitutio illa ciuilis locum tantum habet se-
cundum ius strictum, non secundum æquitatem, si-
cut habetur in l. Pannonius. Hæredem hæredis cum
ignorantia deletæ hæreditatis decedentis secundum
æquitatem restituendum esse, quantò magis in cau-
sâ secundum æquitatem procedendum est.

Professurus in Religione Mendicantium pacisci 14
potest cum patre vt veluti in præmium renunciatio-
nis paternæ hæreditatis, aliquid det ad piã causam,
quam ipse filius designat. Cum enim renunciatio
hæreditatis propter constitutionem Ordinis ex ne-
cessitate quadam fiat, & adiectio pacti nihil incom-
modi obligationisque filio afferat, sed solum patri,
non est credibile, talem dispositionem à Trid Con-
cilio institutam fuisse quare nec Episcopi licentia o-
puserit.

Non potest aliquis donare hæreditatem obuen- 15
turam à patre post mortem suam, aut Religionis
professionem; ratio: quia *nemo plus iuris in alterum
transfere potest, quàm sibi competere dignoscatur* reg 76.
in 6. Sed filius modo nullum ius habet ad hæ-
reditatem patris, aut matris aut cuius-
cunque alterius personæ cum vi-
uentis non fit hæreditas.

os (?) os

CAP.

- 1 **C**odicillus ut maximum locum habet in legatis est (veluti imperfectum testamentum) quia parvus codex, siue scriptura ultimam aliquam voluntatem absque hæredis stricta institutione: Dico imperfectum testamentum, quia solemnitates testamenti non requirit, præterquam quod quinque testes licet nõ rogati & fœminæ sint, in codicillo exiguntur.
- 2 Codicillos etiam plures quis facere potest, modo inter se contrarii non sint, alioquin prior à posteriore censebitur reuocatus. Duo autem testamenta simul consistere non possunt, sed posterius, quod iure factum est, priori derogat.
- 3 Codicillus fieri potest & sine testamento & cum testamento, ita ex testamento pendeat, tanquam accessorius à principali. Quod si nullum testamentum factum sit, tum quasi testamenti loco est codicillus obligans hæredem ab intestato venientem etiam posthumum; si tamen defunctus vna cum codicillo testamentum condiderit natiuitate posthumi præteriti rumpitur testamentum simul & codicillus, siquidem cadente principali cadit etiam accessorium.
- 4 Clausula codicillaris abiici solet à Notariis testamenti, si non valeat dispositio ut testamentum solemnne valere debeat, tanquam codicillos eiusque clausulæ effectus sunt. Primò, quod ex testamento minus solemnne et si hæredis institutio omnino irrita est; tamen hæres ab intestato solvere cogitur legata propter adiectam illam clausulam. Secundò si testator carens hæredibus necessariis in testamento minus so-

nus solemniter instituat extraneum, virtute eiusdem clausulæ institutio directa vertitur in fideicommissariam & proximi hæredes ab intestato censentur gravati restituere extraneo hæreditatem. Tertio, si testator hærede necessario scienter præterito vel iniuste ex hæredita to in testamento minus solemniter instituat extraneum virtute illius clausulæ formaliter vel virtualiter adiectæ, censetur hæres necessarius gravatus, ut detracta portione legitima, reliquam hæreditatem restituat instituto.

Codicillus nuncupativus, legatum continens, nuncupari potest.

CAP. IX.

De substitutione & fideicommissis.

Substituere est in locum hæredis unius alterum statueri, quod dupliciter fieri potest directe & indirecte. Directa substitutio est, in qua sine ministerio institui hæreditas sub conditione defertur substituto V. C. Instituo hæredem Titium, si is hæres non fuerit, vel nolens vel non potens morte præveniens, esto hæres Sempronius, (& hæc dicitur substitutio vulgaris.) Item si testator impuberem in sua potestate constitutum, & post mortem suam in alterius potestatem non casurum hæredem instituat, eiq; alium substituat sub conditione, si ante annos pubertatis, eum ipsemet testamentum facere prohiberetur, decedat (& dicitur hæc substitutio vulgaris) Ad exemplum pupillaris substitutionis a iura introducta est, quæ fit liberis amencibus, surdis simul & mutis; eo quod & si testamentum facere nequeant, Et dicitur hæc substitutio exemplaris, quam etiam mater potest, sed debet substitui aliquis ex hæredita-
tibus

ribus necessariis, si non extent, fratres. Mater autem non potest pupillariter substituere, cum impubere in potestate non habeat.

- 2 Indirecta substitutio, quæ & fideicommissaria dicitur, ea est, in qua hæreditas substituto defertur ministerio hæredis qui à testatore genitus est absque, vel sub conditione, nisi tale aliquid fecerit, ut hæreditatem vel totam vel partem eius aliquotam alteri restituat, qui idcirco fideicommissarius appellari solet. Hæres tamen fideicommissio grauatus post hæreditatem quartam partem eius, in qua institutus fuit, sibi retinere potest quæ pars Trebellianica dicitur à S. C. Trebelliano. Cæterum testator prohibere poterit, ne Trebellianica à fideicommissio detrahatur; non minus quam ut Falcidia à Legatis. Deinde non potest deductio fieri à fideicommissis; fieri neque à legatis ad pias causas; Excipe nisi tam hæres institutus, quam fideicommissarius aut legatarius sit pia causa; Quando enim priuilegium conuenit cum priuilegio, tunc cessato utroque, seruetur ius commune.

Porrò si hæres institutus hæreditatem repudiet, tunc omnia eius iura & actiones ad fideicommissarium transferre cogitur; nullo nec damno, nec commodo apud hæredem remorante.

- 3 Præter prædictas substitutiones quatuor, sunt etiam duæ mixtæ, quia plures in se substitutiones continentur. Prima est, quoad personas, quæ dicitur reciproca, seu breuiloqua, in qua plures hæres instituti sibi inuicem substituuntur, v. c. *Instituo Caium & Titium hæres meos, eosque inuicem substituo*. Altera substitutio mixta plures in se continet secundum tempora & ætates; atque vocari solet compe'diosa; pura si pater, a

...sue descendens ita testamentum concipiat. Insti-
tuo filium meum hæredem, eique, quodcumque
ex vira decesserit, substituo Titium. Tunc si filius hæ-
res patris non extiterit, admittitur substitutus Titius
ex vulgari: si vero hæres extiterit, sed intra puber-
tatis annos decesserit, admittitur Titius ex pupilla-
ri: Si autem post pubertatem decesserit succeditur
ei ex fideicommissaria, detracta tamē non solum le-
gitima, sed & Trebellianica. Si deniq; & mente ca-
pus filius sit, succedit ei Titius ex exemplari.

In donatione inter viros veluti commissum inter-
uenire potest, si quis alteri donet ea lege, ut post trās-
actum tempus vel eueniente aliqua conditione alte-
ri tradat: quo casu res vinculata dicitur, quia alienari
possessore non potest.

Imperitia Notarii ineptē & obscurē loquentis nõ
vitiat dispositionem.

Confessio patris omne genus probationum ex-
cedit: Quamobrem etiam in externo foro, si verba
testamenti ambigua sint, sed intentio testatoris du-
obus saltem testibus probari possit ex verbis extra te-
stamentum à testatore prolatis, multoq; magis si hæ-
res certis coniecturis persuasus fateatur testatorem
voluisse instituere fideicommissum, haud dubiè cõ-
tra eum pronuntiabitur.

Hæres fideicommissio grauatus, si sine liberis de-
cesserit profitendo religionem hæreditatem acqui-
rit Monasterio, nisi aliud expresserit, & euidentis con-
iectura sit, noluisse testatorem, ut fideicommissum
ad monasterium deueniat, si grauatus in eo profite-
atur, sed statim deueniat ad substitutū. Potuit enim
testator de bonis suis arbitrata suo disponere; imò
iustam ita disponendi causam habuisse, v. c. ut in fa-
milia

milia diuitiarum decus, potentia ac restatorum memoria conferuentur.

CAP. X.

De legatis & fideicommissis particularibus.

1 **L**egatum seu fideicommissum particularis quædam est donatio à defuncto relicta & ab hæredibus præstanda.

NB. Legatum & fideicommissum particulare non differunt inter se, nisi verborum formâ, cum enim ea ad ipsum legatarium diriguntur v. c. *Lego Titium* dicitur legatum strictè: cum verò ad hæredes, vel legatarium relatis verbis, rogantur, vt etiam tendent alteri tertio, dicitur fideicommissum particulare.

2 Qui testari, is etiam legari potest: Codicillum autem facere nemo potest, nisi qui & testari, & qui hæredes institui, iis etiam legata relinquere possunt: Excipe spurios, quibus habitatio solum, & alimenta relinquere possunt, modò id non fiat in fraudem.

3 Licet fratres Minores hæredes non institui possint, tamen legata per modum elemosynæ eisdem relinquere possunt, modò id non fiat in magna quantitate, vt veluti hæreditas sub nomine legari dari videatur.

4 Fratribus Minoribus non habitatio seu iuncta ab eorum Monasterio, nec redditus annuus perpetuus vel ad tempus longum, vt tollatur mendicitas, pro victu aut vestitu eorum legari potest; potest tamen legari pro Ornamentis Ecclesiæ, pro luminibus annuis, pro libris, pro vino sacrificii.

Ren

Rem immobilem fratribus Minoribus absolute §
legari nihil prohibet, cum eam vendere possint, &
debeant ex precio necessitati fratrum subuenire; Ni-
si hortus legatus sit ad fratrum recreationem, vel
quotidiana olera decerpenda necessarius, eum enim
possidere possunt.

Domui professæ Societatis Iesu cum hæreditas, 6
cum legatum relinqui possunt, ita tamen, ut, si in hæ-
reditate vel legato bona stabilia contineantur, vsui
domus non opportuna, ea vendi debeant.

Res non tantum testatoris propria, sed etiam ali- 7
ena legari potest (modo non sit ipsius legatarii) ita
ut hæres cogatur eam redimere & prestare, vel si re-
dimere non potest estimationem dare. NB. Lega-
tum debet esse gratuitum.

Si debitor legauerit creditori, censetur reliquisse 8
in compensationem debiti, si ex iuris necessitate de-
beat (v. c. dotem debitam item ex iniusto contractu
ut hoc modo colore legati honestius restituat) secus
si ex voluntario contractu.

Debita plerunque non possunt testamento relin- 9
qui, præterquam si iusta causa vel necessitas excuset,
quoniam ipsemet debitor dum in animo non satis-
facere queat.

Legata interdum puræ fiunt, non adiecta con- 10
ditione (cuiusmodi legatis id proprium est, ut
transmittuntur ad hæredes legatarii, licet is ante
aditam hæreditatem decedat, peritamen non pos-
sunt ante hæreditatem nisi sint legata pia, vel nisi
subsistant virtute clausulæ codicillaris.) Interdum
legata sunt in diem certum V. C. Lego Titio centum
aureos dandos ipsi Calendis Ianuarii, & hæc legata
§§ 2 annue-

annumerantur puris, vel sub conditione sunt legata, v. c. *Lego Titio centum si Caiam duxerit.*

- 11 **C**onditio in futurum alia est potestatiua pendens à sola voluntate eius, cui imponitur. v. c. *Lego Titio centum si seruum suum manumiserit; alia mixta. v. c. Lego Titio centum si Caiam duxerit.* Vtrique hoc commune est, vt si ante impletam conditionem legatarius moriatur, ad hæredes non transmittatur, si intuitu personæ relictum erat, se cus si ex intuitu dignitatis, quod ex circumstantiis diiudicandum erit; an qui dotem v. c. reliquit Titiae puellæ pauperi, principaliter id egerit cauta pietatis an verò principaliter motus fuerit fauore personæ quia ipsi fideliter viuuit.

NB. Si legato relicto pro monasterio in certo loco ædificando ibi ædificari non possit, alio loco ædificandum esse cum consensu Episcopi & executoris testamenti.

- 12 **L**egatum vel hæreditas relicta sub conditione nuptiarum non debetur, nisi nuptiæ signantur, cum sit iusta & honesta conditio; si tamen persona, cui relictum Religionem ingrediatur ridetur eidandum secundum benignam interpretationem voluntarii testatoris. V. C. Si testatori in mentem venisset de Religionem cogitare, nihilominus legatum fuisse; Excipe nisi expressè exceperit religionem.

Adde quod etiam valeat adiectio si Titius a nuptiis abstinens, religionem ingressus fuerit.

- 13 **I**usta censetur esse conditio legato vel hæredis institutioni adiecta si in certa persona matrimonium contractum fuerit; Excipe si talis persona, cum quæ matrimonium contrahendum indigna sit, vt non cum

cum ea honestè contrahi possit, habetur conditio nō adiecta, nisi per eandem illam personam stet, quò minus nuptiæ celebrentur, vel ante nuptias, moriatur, tunc legatarius legatum absolutè cōsequitur. Est enim hoc speciale in conditione mixta pendente à duorum voluntate, vt si non ex culpa grauati, sed alterius deficiat, habeatur pro impleta.

Conditio legato vel hæredis institutioni adiecta ¹⁴ si matrimonium non contrahitur, tanquam bonis moribus repugnans reiicitur, nisi vidua sit, cui ita relinquitur. Vel nisi conditio adiecta sit fauore status religiosi aut sacerdotalis, ratio; quia quod conditio non contrahendi matrimonium ab vltimis voluntatibus, tanq iam inutilis reiiciatur, id non ex iure naturali, sed ciuili proficiscitur, ciuiles autem dispositiones causis piis nihil præiudicii adferunt, nisi canonico iure approbatae sint.

Si coniux coniugi promiserat, se post mortem eius alteras nuptias nō contracturam, obligatur promissione (modò non immineat viduæ periculum incontinentiæ) sed tamen plerunque non sub mortali (ratio, quia præsumendum est, noluisse se obligare ex iustitia, sed tantum ex viri et fidelitatis sub veniali: deinde licet ex iustitia, tamen ob leuitatem materæ solum veniale, quia exiguum damnum coniugi mortuo inferatur, nisi liberi ex eo superstites sint, quibus graue damnum ex matrimonio tali accidet, vel nisi iurauerit vxor.

CAP. XI.

De executione testamenti.

In nullus à testatore testamenti executor nominatus est ad hæredem siue masculus siue fœmina,

Ss 3

siue

sive clericus sit executio spectat, ni si quod in quibusdam casibus executio ad Episcopum spectat v. c. in legali pro redemptione captiuorum & pro Eleemosynis. Quod si vnus ex executoribus moriatur, alter solus ad executionem procedere potest.

7 Qui executor à testatore nominatus est non cogitur hoc munus suscipere, postquam autem semel suscepit, potest compelli, qui verò nō suscipere vult, priuatus est commodo, quod ex dispositione testatoris ipsi proueniret, imò hereditate priuandus.

8 Fratres Mendicantes executores testamenti esse non possunt. Alii vero Religiosi non nisi cum licentia Prælati sed in Soc. Iesu requiritur ad hoc dispensatio generalis præpositi.

9 Ordinum Prælati possunt esse executores testamenti, nam facultate, quam Ordinis Prælati subdito dare potest, etiam ipsemet vtinon prohibeat. Deinde Regularis Parochus potest esse executor, cui esset in eo ratio prohibitionis, sed debent rationem reddere ordinariis, à quibus etiam delinquentia executionis officio puniri possunt, etiam si sine exempti.

10 Si religiosus contra canonum decreta executor testamentarius sit, acta eius valent, quia Canonice prohibeant, tamen non infirmant.

11 Clericus vel Religiosus testamentum executor legatum inter pauperes vel ad causas pias distribuendum Monasterio vel Ecclesie suæ duplicare potest, sicut quilibet executor etiam pauperibus, filiis suis consanguineis, quia nulla est ratio, cur hoc non liceat, quia non censetur causa propria, sed distinctio inter dantem & recipientem.

Non videtur executor sibi ipsi posse applicare legatum pauperibus relictum, licet ipse pauper sit, propterea quod hoc noluerit testator eo quod si scivisset eum capace[m] esse legati expressè ei aliquid reliquisset, & non tali modo capiendi potestatem fecisset, quod si testator ignoravit paupertatem executoris potest sibi applicare secundam præsumtam voluntatem testatoris. 7

Legata ad pias causas ob incertitudinem loci Ecclesie & caduca non fiunt, sed plerumque pauperi Dei Ecclesie danda erunt, quod si legata sunt pro duobus legatariis & non possit cognosci cuius tunc corrui[t] legatum civili iure ad lites vitandas ita constituto. 8

Si indeterminatè legata sit res & natura terminos non habeat (videlicet si legatus sit bos aut equus) dandum est precium mediocre, si ex arte vel industria hominis V.C. Vestis, domus, dandum est precium minimum, nisi coniectura sumi possit, aliud testatorem voluisse idque etiam in legatis piis locum habere improbable non est, nam satisfacit testator (si quippiam Ecclesie promiserit) in dubio præstando rem in eo genere minorem. Ergo etiam hæres personam defuncti repræsentans. 9

Legata pia si ad usum à testatore applicari nequeant ad alium pium usum adhiberi debent. 10

Legata ad alium usum contra aut præter voluntatem defuncti applicari non possunt (nam *ultima voluntas defuncti modis omnibus servari debet.*) nisi per dispensationem summi principis ex iusta causa. Interdum tamen ad Episcopum atq; hæredè pertinet interpretari, non alienum fore à voluntate defuncti, si mutatio 11

ratio fiat. v. c. si Ecclesiae pecunia legata ad vasa sacra, sed Ecclesia non indigeat, indigeat tamen casula potest emi casula.

12 Hæres, alique executores si negligant aut longo tempore differant soluere legata, præsertim pia grauiter peccant, eò quod si res magni momenti.

13 Hæredem vel executorem negligentem si laicus sit, vterque iudex Ecclesiasticus & secularis compellere potest ab exequendis vltimas voluntates defunctorum, nam officium huius iurisdictionis est in foro, daturque locus præuentioni. Et Ecclesiasticus iudex potest compellere quoad causas profanas: nam iudex Ecclesiasticus subuenire debet personis miserabilibus & destitutis omni auxilio, sed defunctus omni auxilio destitutus & idcirco miserabilis censetur, cum causam suam ipsemet agere non possit. Ergo.

NB. Pœnæ negligentium executorum sunt si quanto die publicationis testamenti sine causa legitima pia legata differant intra medium annum, iuste autem soluere debent cum omnibus emolumentis tum post iudicis sint.

14 Legatarius post aditam hæreditatem rei sibi legatæ dominus efficitur, inde instituere potest actionem non tantum personalem contra hæredem, sed etiam realem vindicationis, imò etiam hypothecariam.

15 Si nemo sit, qui legata præsertim pia exigat aut exigere possit ad iudicem pertinet hæredem compellere vt soluat.

CAP. XII.

De sepultura & portione Canonica.

Locus sepulturæ Ecclesiasticæ est Ecclesia & Cæ-
miterium quasi dormitorium auctoritate Epi-
scopi ad sepulturam deputatum.

Incumbit præceptum misericordiæ, si nemo alius
ad qui sepeliat fidelia corpora etiam sub mortali
sicut lib. 2. tract. 3. c. 6.

Ius sepulturæ communi iure competit Ecclesijs
parochialibus ex privilegio papali etiam Religiosis.
V. C. Prædicatoribus Minoribus.

Religiosis & Clericis, seuerè prohibitum est, ne
quæquam ad vouendum aut iurandum inducant,
ut potius in ipsorum Ecclesia sepulturam eligat id-
que sub excommunic ipso iure incurrenda & Papæ
reseruata.

Puberes qui liberum arbitrium habent sepultu-
ram extra Parochiam eligere possunt.

Religiosi cum non sint sui iuris ius sepulturæ eli-
gendi non habent, nisi à Monasterijs multum distitis
decedant. Nouitij autem sepulturam eligere arbitra-
tu suo possunt.

Cum Religiosi nondum sint 7. Religiosorum ge-
nerales possunt eligere sepulturam extra Monaste-
rium.

Qui nullâ electâ sepulturâ decedit sepeliendus est
in propria parochia nisi sepulchra maiorum ha-
beat.

Famuli Religiosorum intra Monasterium vel
collegium morientes in illorum Ecclesijs sepeliri pos-
sunt.

Omnes fideles in loco sacro sepeliendi sunt, nisi
Ss 5 con-

constet decessisse impœnitentes vel nisi ob Canon-
cam pœnam aut censuram prohibeantur.

¶ 1 Catechumeni in loco sacro non sunt sepeliendi,
nempe qui non communicavit in Paschate: Excipe
nisi adferat causam: Vfurarius manifestus, Religiosus
manifestus proprietarius, manifestus raptor; si tamen
hi ante mortem reconciliati aut signa pœnitentiæ e-
diderint, idque testimonio vnus hominis, sepeliendi
possunt: Excipe qui moriuntur in hastiludio etiam si
signa pœnitentiæ ediderint, non sunt in loco sacro
sepeliendi.

¶ 2 Omnis peccator moralis notorius sepulturâ sa-
crâ prohibetur, si eum absque pœnitentiâ decessisse
præsumi possit, & qui in adulterio occisus non est se-
peliendus, quia non præsumitur contritus decessisse:
contritio enim est quid facti, factum autem non præ-
sumitur sed ostendi debet.

NB. Si alicuius corpus in aliqua Ecclesia ad quam
iure non pertinebat, sepultum fuit, exhumari & re-
stitui debet cum omnibus oblationibus si petantur.

¶ 3 Duplex est portio Canonica, vna Episcopalis (ce-
tera portio tertia vel quarta pastoralis debita Episco-
po ex oblatiis funeralibus & legatis, quæ facta sunt
Ecclesiis, sed per consuetudinem plurimis locis est
ablata) alia est portio parochialis (quæ Ecclesiæ pa-
rochialis, in qua aliquis de iure sepeliendus fuit,
debetur) in legatis & oblationibus funeri factis Ec-
clesiæ illi in qua sepultura electa est, & hæc por-
tio varia est, per consuetudinem
etiam aboleri po-
test.